

Протичевата ЕВА („Ева. Скици и впечатления“) е сборен образ с всички традиционно наслоени конотации на това станало отдавна нарицателно име за кокетна, капризна, лекокривна и коварна жена, за жена изкусителка и прелъстителка - рожба на големия град, чиито флиртове и измени се осъществяват главно в балните зали. Това е тесният Протичев периметър, където властват неговите ЕВИ. За него интересът към жената като сексуален обект е толкова силен, че той максимално я *еротизира*. Този пан-еротизъм е естетизиран в импресионистичните зарисовки на „Ева“, изобразяващи малката затворена общност на българския хайлайф. Той е обект на иронията на автора, която понякога е мека, а на отделни места преминава в сарказъм и сатира. Протич иронизира неговата закъснялост и провинциалност, които го правят и трагичен, и смешен. Този цар на салоните създава и своя „философия на пола“, макар и силно повлияна от модните по това време философи, психолози и писатели. Девизът на Вайнингер: „Жената е винаги само жена“, е девиз и на Протич. Мъжът и жената у Протич са деперсонализирани - те са Той и Тя - олицетворение на един вечно неудовлетворен полов нагон. Той е извънредно тънък анализатор на най-фините нюанси на чувствената любов. Тези нюанси сякаш са заснети от изключително прецизна кинокамера със забавен кадър, за да има достатъчно време читателят да му се наслади. Във всички любовни отношения между мъжа и жената по презумпция жената е по-хитрата и по-коварната - достойна наследница на своята прародителка - библейската Ева. В тази книга, а и в романите си „Русалка“, „Девственият Йосиф“, „Carcicchio di Carpi“, Протич се мъчи да разгадае „женската „дяволско-ангелска“ и „плътско-духовна“ енигматичност“¹³. Тази чувствена атмосфера присъства и в „Роман без заглавие“, в „Осъдени души“ и особено в „Поручик Бенц“ от Д. Димов. И той се мъчи да разгадае енигматичната природа на Елена Петрашева, както отчаяно влюбеният в нея Бенц. Още първият им контакт подсказва „жестоката съблазън на Елена“ (името ѝ е симптоматично!). Тя привлича мъжете с цялата си неотразима женственост: „Човек не можеше да си представи по-сладък, по-напевен, по-кристален глас от нейния, който...да завладява с по-голяма сила чрез тръпките на неуловима тъга...“¹⁴

Интересна би била и една съпоставка между Протич и Ч. Мутафов от една страна, и Димов - от друга. Мутафов е пълна противоположност на Протич. Докато единият абсолютизира пола, персонажите на другия (в „Марионетки“ напр.) живеят в приказна безтегловност. Един homo ludens, който се забавлява (главите на